

INTERCOLLEGE

Έρευνα: Οι Μονογονεϊκές Οικογένειες στην Κύπρο

Τελική Έκθεση

Φεβρουάριος 2007

Δίκτυο Συνεργασίας

Ανάδοχος Φορέας
Intercollege

Συνεργαζόμενος Φορέας 1
Mediterranean Institute of Gender Studies

Συνεργαζόμενος Φορέας 2
Σύνδεσμος Κοινωνιολόγων Κύπρου

Τελικός Χρήστης 1
Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Τελικός Χρήστης 2
*Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων –
Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας*

ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΩΝ

Τελικός Χρήστης 3
Παγκύπριος Σύνδεσμος Μονογονεϊκών Οικογενειών και Φίλων

Χρηματοδότηση
Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας

Ομάδα Ερευνητικού Έργου

Νίκος Περιστιάνης	Επιστημονικός Υπεύθυνος Ερευνητικού Προγράμματος και Συντονιστής Ανάλυσης και Συγγραφής, <i>Intercollege</i>
Αντώνης Παπαδόπουλος	Συντονιστής Ερευνητικού Έργου, <i>Intercollege</i>
Κωνσταντίνος Φελλάς	Εμπειρογνώμονας, <i>Intercollege</i>
Μιχάλης Κουτσούλης	Στατιστική Ανάλυση, <i>Intercollege</i>
Κατερίνα Κόκκινου	Οργάνωση και Επίβλεψη Πραγματοποίησης της Ποιοτικής και Ποσοτικής Έρευνας, Ανάλυση και Συγγραφή Κειμένου, <i>Intercollege</i>
Χριστιάνα Ταβέλλη	Γραμματειακή Στήριξη <i>Intercollege</i>
Σουσάνα Παύλου	Συμμετοχή στην Επιστημονική Ομάδα, <i>Mediterranean Institute of Gender Studies</i>
Τατιάνα Ζαχαριάδου	Συμμετοχή στην Επιστημονική Ομάδα, <i>Σύνδεσμος Κοινωνιολόγων Κύπρου</i>
Χριστίνα Κοντού	Συμμετοχή στην Επιστημονική Ομάδα, <i>Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας</i>
Έλενα Σωτηρίου	Διοικητική Στήριξη, <i>Παγκύπριος Σύνδεσμος Μονογονεϊκών Οικογενειών και Φίλων</i>
Γιασεμούλλα Ιακωβίδου	Επιστημονική και Διοικητική Στήριξη, <i>Παγκύπριος Σύνδεσμος Μονογονεϊκών Οικογενειών και Φίλων</i>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΕΣ

1.0 Εισαγωγή: Ραγδαίες Αλλαγές στους Θεσμούς του Γάμου και της Οικογένειας	1
2.0 Οι Μονογονεϊκές Οικογένειες στην Ευρώπη	15
3.0 Οι Μονογονεϊκές Οικογένειες στην Κύπρο	39
4.0 Τύποι Μονογονεϊκών Οικογενειών	69
5.0 Η Κοινωνική και Οικονομική Διάσταση	82
6.0 Η Ψυχολογική Διάσταση της Μονογονεϊκότητας	130
7.0 Φροντίδα και ευημερία των παιδιών	155
8.0 Ανάλυση Αποτελεσμάτων Έρευνας	162
9.0 Κράτος Πρόνοιας και Μονογονεϊκές Οικογένειες	314

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ**ΣΕΛΙΔΕΣ**

Δίκτυο συνεργασίας	ii
Ομάδα ερευνητικού έργου	iii
Περιεχόμενα	iv
Ευχαριστίες	x
Σκοπός και κύρια αποτελέσματα έρευνας	xi
1.0 Εισαγωγή: Ραγδαίες Αλλαγές στους Θεσμούς του Γάμου και της Οικογένειας	1
1.1 Οικογένεια και αλλαγή	1
1.2 Ο σύγχρονος γάμος και οικογένεια	3
1.3 Τα νέα δεδομένα [και οι μονογονεϊκές οικογένειες]	5
2.0 Οι Μονογονεϊκές Οικογένειες στην Ευρώπη	15
2.1 Το προφίλ των μόνων-οικογενειών σε παγκόσμια βάση	15
2.2 Σουηδία	19
2.3 Μεγάλη Βρετανία	20
2.4 Γερμανία	23
2.4.1 Η οικονομική κατάσταση των οικογενειών στη Γερμανία	26
2.4.2 Φτώχεια και λήπτες δημόσιου βοηθήματος	28
2.5 Ολλανδία	33
2.5.1 Παιδιά που γεννιούνται από άγαμους γονείς	33
2.5.2 Μονογονεϊκές οικογένειες	34
2.6 Ελλάδα	36
3.0 Οι Μονογονεϊκές Οικογένειες στην Κύπρο	39
3.1 Ο θεσμός της οικογένειας στην Κύπρο	39
3.2 Ιστορική αναδρομή: η μονογονεϊκότητα στην Κύπρο	39
3.3 Τα διαζύγια στην Κύπρο	45
3.4 Ιστορική εξέλιξη του διαζυγίου	51
3.5 Το συναινετικό διαζύγιο	53
3.6 Στατιστικά δεδομένα για τις μονογονεϊκές οικογένειες στην Κύπρο	55
3.7 Η μοναδική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο παρελθόν με θέμα τις μονογονεϊκές οικογένειες στην Κύπρο	65
4.0 Τύποι Μονογονεϊκών Οικογενειών	69
4.1 Εισαγωγή	69
4.2 Διαζευγμένοι/ες ή εν διαστάση μόνοι/ες πατέρες/μητέρες	69
4.3 Χήροι/ες	70
4.4 Άγαμες μητέρες	72
4.4.1 Οι άγαμες μητέρες στην Κύπρο	78
4.5 Μόνοι πατέρες	80
4.5.1 Πατέρες που αναλαμβάνουν τη φροντίδα των παιδιών	80
5.0 Η Κοινωνική και Οικονομική Διάσταση	82
5.1 Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός	82
5.1.1 Ο κοινωνικός αποκλεισμός ως κοινωνιολογική κατηγορία	82
5.1.2 Φτώχεια	84

5.1.3	Ευρωπαϊκή Ένωση και φτώχεια	86
5.1.4	Η φτώχεια σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες	94
5.1.5	Η φτώχεια στην Κύπρο	96
5.1.6	Ο Νόμος για το Δημόσιο Βοήθημα	100
5.1.7	Φτώχεια και μονογονεϊκές οικογένειες	102
5.1.8	Το μέγεθος της φτώχειας στις μονογονεϊκές οικογένειες: η περίπτωση της Μ. Βρετανίας	103
5.1.9	Φτώχεια και υγεία στις μονογονεϊκές οικογένειες	104
5.2	Εργασία και απασχόληση	110
5.2.1	Προφίλ εργασίας και απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση	110
5.2.2	Στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την απασχόληση	110
5.2.3	Η περίπτωση προώθησης της εργασίας από τη Βρετανική κυβέρνηση	113
5.2.3.1	Η συμμετοχή των μονογονιών στην αγορά εργασίας	115
5.2.4	Πολιτικές σε άλλες χώρες	117
5.2.5	Εργασία και απασχόληση στην Κύπρο	120
5.2.5.1	Το προφίλ του εργατικού δυναμικού στην Κύπρο	120
5.2.5.2	Μέτρα για την (επαν)ένταξη στην αγορά εργασίας	121
5.3	Ο ρόλος του υποστηρικτικού δικτύου	124
5.3.1	Ο ρόλος των παππούδων και των γιαγιάδων σε μια μονογονεϊκή οικογένεια	124
5.3.2	Οικονομική, συναισθηματική στήριξη και φροντίδα παιδιών	128
5.3.3	Σχέσεις με φίλους και συγγενείς	129
6.0	Η Ψυχολογική Διάσταση της Μονογονεϊκότητας	130
6.1	Εισαγωγή	130
6.2	Έρευνες για τις μικροπρόθεσμες επιδράσεις	131
6.2.1	Έρευνες για τις μακροπρόθεσμες επιδράσεις	132
6.2.2	Η ερμηνεία των επιδράσεων του διαζυγίου	133
6.2.3	Αιτιότητα δημιουργίας των αρνητικών επιπτώσεων στα παιδιά	136
6.2.4	Προσαρμογή γονιών και παιδιών μετά το χωρισμό	137
6.2.5	Παιδιά από ανύπαντρες μητέρες	138
6.2.6	Η στέρηση του πατέρα μετά από ένα χωρισμό	139
6.2.7	Τι λένε τα ίδια τα παιδιά;	139
6.2.8	Αντιδράσεις των παιδιών στο χωρισμό των γονέων τους	140
6.2.9	Γονικός έλεγχος και επίβλεψη	142
6.2.10	Επικοινωνία ανάμεσα στα παιδιά και τους γονείς	143
6.2.11	Επικοινωνία ανάμεσα στους γονείς	144
6.2.12	Συμπεράσματα	145
6.3	Ο θάνατος ενός εκ των δύο γονιών/συντρόφων	148
6.3.1	Οι επιπτώσεις του θανάτου του συντρόφου στον μόνο- γονέα	149
6.3.2	Θάνατος και παιδιά	150
6.3.3	Υποστηρικτικό δίκτυο	153
6.3.4	Συμπεράσματα	154
7.0	Φροντίδα και ευημερία των παιδιών	155
7.1	Οικονομική στήριξη του παιδιού – Παροχή διατροφής	155

7.2 Αποτελέσματα ερευνών	157
7.3 Οι απόψεις των ίδιων των παιδιών για το ζήτημα της διατροφής	158
7.4 Το προφίλ των γονιών που δε μένουν με τα παιδιά	160
8.0 Ανάλυση Αποτελεσμάτων Έρευνας	162
8.1 Εννοιολογικός προσδιορισμός του όρου «μονογονεϊκή οικογένεια»	162
8.1.1 Μεθοδολογία έρευνας	164
8.1.2 Διαμονή μονογονιών	169
8.1.2.1 Επικοινωνία του μόνου-γονέα με μέλη της οικογένειας της/του πρώην συζύγου	173
8.1.2.2 Επικοινωνία των παιδιών με μέλη της οικογένειας της/του πρώην συζύγου	174
8.1.2.3 Κοινά γεύματα	175
8.2 Υποστηρικτικό δίκτυο	176
8.2.1 Βοήθεια από παππούδες/γιαγιάδες	179
8.2.2 Βοήθεια από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον	182
8.2.3 Οργανωμένοι φορείς που παρέχουν βοήθεια	183
8.3 Ευθύνες και ρόλοι στην Κυπριακή Μονογονεϊκή Οικογένεια	184
8.3.1 Βασικές ευθύνες στην Κυπριακή Μονογονεϊκή Οικογένεια	184
8.3.2 Ευθύνες όσον αφορά στο σπίτι	189
8.3.3 Κατανομή ευθυνών μεταξύ του ζευγαριού	190
8.3.4 Λήψη αποφάσεων μεταξύ του ζευγαριού πριν η οικογένεια γίνει μονογονεϊκή	193
8.3.5 Πολλαπλές ευθύνες	193
8.3.6 Περίοδος μετά το διαζύγιο	195
8.3.7 Το ζήτημα της πειθαρχίας – πριν το διαζύγιο	196
8.3.7.1 Μετά το διαζύγιο	198
8.4 Εργασία και απασχόληση	201
8.4.1 Άνισες ευκαιρίες εργοδότησης	206
8.5 Το Οικονομικό ζήτημα	208
8.5.1 Επηρεασμός εισοδήματος της οικογένειας μετά που έγινε μονογονεϊκή	209
8.5.2 Οικονομικές δυσχέρειες	210
8.5.3 Το ζήτημα των διατροφών	213
8.5.4 Στερήσεις και αυτοθυσία των μονογονιών	214
8.6 Προβλήματα και συνήθειες	217
8.6.1 Ψυχαγωγία και κοινωνική ζωή	220
8.6.2 Ελεύθερος χρόνος	225
8.6.3 Προκαταλήψεις που αντιμετωπίζουν οι διαζευγμένοι μόνι-γονείς	227
8.6.3.1 Πώς η εκτεταμένη οικογένεια αντιμετώπισε το διαζύγιο/την εγκυμοσύνη εκτός γάμου	231

8.6.4 Συνήθειες	236
8.7 Η ψυχολογική διάσταση της μονογονεϊκότητας	239
8.7.1 Ψυχολογική κατάσταση μονογονιού	242
8.7.1.1 Πρώτες ψυχολογικές αντιδράσεις των μονογονιών μετά το χωρισμό	245
8.7.2 Μοναξιά	248
8.8 Ο Ρόλος του κράτους	250
8.8.1 Παράπονα μονογονιών για το ρόλο του κράτος στα ζητήματα της μονογονεϊκότητας	253
8.8.2 Εισηγήσεις	256
8.9 Απόψεις των μόνων-γονέων σε θέματα που σχετίζονται με τη μονογονεϊκότητα	260
8.10 Η περίπτωση των διαζευγμένων και των εν διαστάση μόνων-γονέων	264
8.10.1 Σχέση ζευγαριού μετά το διαζύγιο	279
8.10.2 Πρώτες αντιδράσεις των μονογονιών μετά το διαζύγιο	280
8.10.3 Το ζήτημα της διατροφής	283
8.10.4 Σχέσεις παιδιών με το γονέα που έφυγε και συχνότητα επαφών	285
8.10.5 Μια καινούρια σχέση ή ένας νέος γάμος για το μόνο-γονέα	296
8.11 Η περίπτωση των άγαμων μόνων - γονέων	299
8.11.1 Συναισθήματα των άγαμων γονέων για την απόφαση που πήραν	301
8.11.2 Αναγνώριση του παιδιού από το γεννήτορα	301
8.11.3 Αντιδράσεις των παιδιών	302
8.11.4 Ανησυχίες μιας άγαμης μόνης-μητέρας	302
8.11.5 Επικοινωνία με τον άλλο γονέα και τον πρώην σύντροφο	303
8.12 Η Περίπτωση των χήρων μόνων - γονέων	307
8.12.1 Συζυγικές σχέσεις πριν το θάνατο του ενός γονέα	308
8.12.2 Σχέση των παιδιών με το γονέα που έχει πεθάνει	309
8.12.3 Ψυχολογικές αντιδράσεις των χήρων μόνων-γονέων	309
8.12.4 Πρώτες αντιδράσεις των παιδιών μετά το θάνατο του ενός γονέα	311
8.12.5 Ψυχολογικές αντιδράσεις των παιδιών μετά από παρέλευση κάποιων χρόνων	311
8.12.6 Σχέσεις μόνου-γονέα και παιδιών	312
9.0 Κράτος Πρόνοιας και Μονογονεϊκές Οικογένειες	314
9.1 Το Κράτος Πρόνοιας και η Ευρωπαϊκή Ένωση	314
9.2 Το Κράτος Πρόνοιας στην Κύπρο	318
9.3 Τελικές Εισηγήσεις	324
Βιβλιογραφία	327

Παραρτήματα	345
Παράρτημα 1 – Δημογραφικά στοιχεία	345
Παράρτημα 2 – Δομημένο ερωτηματολόγιο	352
Παράρτημα 3.1 – Ημιδομημένο ερωτηματολόγιο για διαζευγμένους και εν διαστάση μόνους-γονείς	382
Παράρτημα 3.2 – Ημιδομημένο ερωτηματολόγιο για χήρους μόνους-γονείς	386
Παράρτημα 3.3 – Ημιδομημένο ερωτηματολόγιο για άγαμους μόνους-γονείς	390
Παράρτημα 4 – Συνεντεύξεις με εκπροσώπους αρμόδιων φορέων	394

Ευχαριστίες

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά:

- όλους τους μόνους-γονείς που ανιδιοτελώς συμμετείχαν στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, στις συνεντεύξεις και στις εστιασμένες συζητήσεις,
  - το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, όλους τους διευθυντές, τους υποδιευθυντές, τους δάσκαλους και καθηγητές των δημοτικών, γυμνασίων και λυκείων που συνεργάστηκαν μαζί μας και συνέβαλαν τα μέγιστα στην εξεύρεση ενός μεγάλου αριθμού μόνων-γονέων
  - τη Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου για όλα τα στοιχεία που μας παραχώρησε.
- τους ερευνητές που εργάστηκαν για αυτή την έρευνα και ειδικότερα το φοιτητή Χρίστο Δημητρίου για την πολύτιμη βοήθειά του.
- τους συνεργάτες φορείς – *Mediterranean Institute of Gender Studies, Σύνδεσμο Κοινωνιολόγων Κύπρου, Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας και Παγκύπριο Σύνδεσμο Μονογονεϊκών Οικογενειών και Φίλων* – που συνέβαλαν στη διεκπεραίωση αυτού του ερευνητικού προγράμματος.
- το *Intercollege* για τη στήριξη του μέσα από την παροχή της αναγκαίας υλικής υποδομής και της γραφειακής στήριξης που πρόσφερε στην ερευνητική ομάδα.
  - όλους τους επώνυμους και ανώνυμους που συνέβαλαν με το δικό τους τρόπο ο καθένας, στην ολοκλήρωση αυτής της έρευνας καθώς και,
  - το *Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας* το οποίο χρηματοδότησε το παρόν ερευνητικό έργο.

Ελπίζουμε ότι η έρευνα αυτή θα αποτελέσει ένα πολύτιμο εργαλείο για όλους τους αρμόδιους φορείς οι οποίοι στοχεύουν στη διαμόρφωση προγραμμάτων και στη λήψη μέτρων που θα βοηθήσουν τους μόνους-γονείς να αντιμετωπίσουν όλες τις προκλήσεις που παρουσιάζονται στο δρόμο τους.

Η έρευνα είναι αφιερωμένη στη μνήμη του κ. Λύσανδρου Αβρααμίδη, πρώτου συντονιστή στο ερευνητικό αυτό πρόγραμμα, και

σ' όλους τους Κύπριους μόνους-γονείς.

Νίκος Περισιτιάνης
Επιστημονικός Υπεύθυνος Έρευνας
Φεβρουάριος 2007

Σκοπός και Κύρια Αποτελέσματα Έρευνας

Η τάση διαφοροποίησης της συμβατικής-πυρηνικής οικογένειας είναι ένα έκδηλο χαρακτηριστικό των σύγχρονων δυτικών κοινωνιών το οποίο με βάση τα διεθνή δεδομένα θα γίνεται ολοένα και πιο έντονο. Στις δυτικές κοινωνίες οι μονογονεϊκές οικογένειες έχουν αποκτήσει αυξημένη σημασία αφού αποτελούν ένα σημαντικό ποσοστό του συνολικού αριθμού των οικογενειών. Στην Κύπρο παρόλο που το ποσοστό είναι προς το παρόν αρκετά χαμηλότερο (5% των νοικοκυριών), εντούτοις τα τελευταία χρόνια αυξάνεται με ραγδαίους ρυθμούς.

Το παρόν ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο «Οι Μονογονεϊκές Οικογένειες στην Κύπρο», στόχο του είχε να σκιαγραφήσει την κυπριακή μονογονεϊκή οικογένεια επισημαίνοντας τα κοινωνικά, ψυχολογικά και οικονομικά τους δεδομένα ώστε να κατανοηθεί καλύτερα το φαινόμενο και να επισημανθούν οι ομοιότητες και οι ιδιαιτερότητες του σε σύγκριση με άλλες δυτικές κοινωνίες. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε μια ανασκόπηση της υφιστάμενης κοινωνικής πολιτικής σε ευρωπαϊκές χώρες και προτάθηκαν εισηγήσεις αναπροσαρμοσμένες στην κυπριακή πραγματικότητα, ώστε να υπάρξει βελτίωση της κρατικής κοινωνικής πολιτικής και εναρμόνισή της με το ευρωπαϊκό κεκτημένο αλλά και με τα συστήματα πρόνοιας άλλων ευρωπαϊκών κρατών.

Η έρευνα στηρίχθηκε στη χρήση συμπληρωματικών μεθόδων: α. στη χορήγηση 600 κλειστών ερωτηματολογίων σε μόνους-γονείς των αστικών και αγροτικών περιοχών της ελεύθερης Κύπρου, β. σε 50 εις βάθος συνεντεύξεις μέσω της χρήσης ημιδομημένων ερωτηματολογίων και γ. σε δύο ομάδες συζήτησης (focus groups), με στόχο την εκτεταμένη διερεύνηση των ζητημάτων που απασχολούν τις οικογένειες αυτές. Επιπρόσθετα έγιναν συνεντεύξεις με εμπλεκόμενους φορείς στο θέμα των μονογονεϊκών οικογενειών – όπως λειτουργούς των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, βουλευτές, δικαστή του Οικογενειακού Δικαστηρίου, καθώς και προέδρους μη-κυβερνητικών οργανώσεων για να διαφανεί από τη μια η επίσημη πλευρά του θέματος (δηλαδή ποια μέτρα εφαρμόζονται από το κράτος για αντιμετώπιση των συναφών προβλημάτων) και από την άλλη τι κριτικές επισημάνσεις υπάρχουν και ποιες εισηγήσεις μπορούν να γίνουν για βελτίωση της υφιστάμενης πολιτικής.

Τα κύρια αποτελέσματα που προέκυψαν από την ποσοτική και ποιοτική έρευνα είναι τα πιο κάτω:

- Οι «μόνοι-γονείς», που είναι στη συντριπτική τους πλειοψηφία γυναίκες, επωμίζονται το **μεγαλύτερο βάρος των ευθυνών** όσον αφορά στις εργασίες που σχετίζονται με το **σπίτι** (π.χ. καθάρισμα του σπιτιού, μαγείρεμα και πλύσιμο ρούχων) αλλά και τα **παιδιά** (π.χ. φροντίδα, συναισθηματική στήριξη, πειθαρχία).
- Ο **οικογενειακός προϋπολογισμός** επιβαρύνει και πάλι σχεδόν αποκλειστικά τους μόνους-γονείς αφού το 74% των μονογονιών που έλαβαν μέρος στην έρευνα απάντησαν πως έχουν τον κύριο ρόλο, φέρνουν δηλαδή τα περισσότερα λεφτά στο σπίτι. Ένα αρκετά σημαντικό ποσοστό μονογονιών (22,4%) δήλωσαν πως δεν έχουν αυτοί ούτε τον κύριο, ούτε το δευτερεύον ρόλο αναφορικά με το οικογενειακό εισόδημα, γεγονός που σημαίνει πως κάποια άλλα πρόσωπα της εκτεταμένης οικογένειας (7% κύρια υποστήριξη) αλλά κυρίως το κράτος, αναλαμβάνει την οικονομική τους στήριξη (12,5% κύρια υποστήριξη, 5,4% δευτερεύουσα υποστήριξη). Η συμβολή και «των δύο εξίσου» στον οικογενειακό προϋπολογισμό είναι σχεδόν αμελητέα, γεγονός που δείχνει καθαρά πως όταν μια οικογένεια γίνει μονογονεϊκή τα οικονομικά βάρη πέφτουν σχεδόν αποκλειστικά στο γονέα που αναλαμβάνει τη φροντίδα και τη φύλαξη των παιδιών.
- Η **κατακόρυφη μείωση των οικονομικών πόρων** είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η μεγαλύτερη μερίδα μόνων-γονέων, γι' αυτό και

κατατάσσονται τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο ανάμεσα στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού για τον κίνδυνο φτώχειας. Σε μια σύγκριση που κλήθηκαν να κάνουν οι μόνοι-γονείς που έλαβαν μέρος στην έρευνα όσον αφορά στο οικογενειακό εισόδημα που υπήρχε πριν η οικογένεια γίνει μονογονεϊκή και μετά η συντριπτική πλειοψηφία των μονογονεϊκών οικογενειών (78,7%) δήλωσε πως αυτό «μειώθηκε». Το 17,8% δήλωσε ότι «παρέμεινε το ίδιο» και μόνο το 3,5% υποστήριξε ότι «αυξήθηκε».

- Στο 73,1% των μονογονεϊκών οικογενειών που έλαβαν μέρος στην έρευνα, «ο προσωπικός τους μισθός» αποτελούσε την **πρώτη πηγή εισοδήματος**, ενώ στο 19,1% η πρώτη πηγή εισοδήματος προερχόταν από διάφορα κρατικά επιδόματα. Η **δεύτερη** κύρια πηγή εισοδήματος ήταν η «διατροφή από τον άλλο γονέα» (31,4%) και μετά ακολουθούσαν και πάλι τα «κρατικά επιδόματα» (22%). Η «βοήθεια από τους γονείς» του μόνου-γονέα είναι επίσης σημαντική, αφού το 10,7% των μονογονεϊκών οικογενειών την έχουν ως δεύτερη πηγή εισοδήματος.
- Το ζήτημα των **διατροφών** αποτελεί προέκταση των σοβαρών οικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει ένα ιδιαίτερα σημαντικό ποσοστό μονογονιών. Με βάση τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας, ποσοστό λίγο χαμηλότερο από τους μισούς μονογονιούς (46%) δεν εισπράττουν το ποσό της διατροφής που έπρεπε κανονικά να παίρνουν από τον άλλο γονέα.
- Η πλειοψηφία των μόνων-γονέων που συμμετείχαν στην έρευνα (64,3%) εργάζονται με πλήρη **απασχόληση** και το 10,7% με μερική, ενώ το ένα πέμπτο των μονογονιών (21,8%) δεν εργάζεται στο παρόν στάδιο (18,7% εργάστηκαν στο παρελθόν και 3,1% δεν εργάστηκαν ποτέ). Από τους μονογονιούς που εργάζονται το 9,6% δήλωσε ότι έχει και **δεύτερη εργασία**. Οι **συνολικές ώρες απασχόλησης** για την πλειοψηφία των μόνων-γονέων που εργάζονται κυμαίνονται από 30-49 ώρες εβδομαδιαίως (72,1%).
- Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μονογονιοί είναι «**η εξεύρεση εργασίας**» και μετά ακολουθούν οι **οικονομικές δυσκολίες** για «**κάλυψη των βασικών αναγκών** της οικογένειας» (π.χ. φαγητό, ρούχα, σχολείο/φροντιστήρια, λογαριασμοί νερού και ηλεκτρισμού κτλ.), καθώς και άλλων **μη-βασικών αναγκών** (π.χ. λεφτά για ψυχαγωγία και προσωπική φροντίδα). Τρίτα κατά σειρά έρχονται τα ζητήματα που σχετίζονται με τη μείωση των **ευκαιριών για ψυχαγωγία και τους περιορισμούς που τίθενται στην κοινωνική και προσωπική τους ζωή**.
- Η **μητέρα** είναι το πρόσωπο με το οποίο ο μόνος-γονέας έχει την πιο συχνή επαφή. Δεύτερα κατά σειρά έρχονται τα **αδέλφια** και ακολουθεί ο **πατέρας**. Αναμενόμενη διαφοροποίηση παρουσιάζεται στο θέμα των **πρώην πεθερικών**, όπου οι μισοί σχεδόν συμμετέχοντες (45,2%) δήλωσαν πως δεν τους βλέπουν «ποτέ» μετά τη δημιουργία της μονογονεϊκής οικογένειας.
- Οι «**γονείς**» του μονογονιού είναι αυτοί τελικά που παρέχουν την **κύρια συναισθηματική, υλική και πρακτική υποστήριξη**. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο ρόλος της συγγένειας στην παροχή ανεπίσημης φροντίδας είναι πολύ σημαντικός και ουσιαστικά αποτελεί το θεμέλιο του κοινωνικού υποστηρικτικού δικτύου στην κυπριακή κοινωνία.
- Τα **βασικότερα προβλήματα** που επισημάνθηκαν από τους μόνους-γονείς, τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη στη διαμόρφωση κοινωνικής πολιτικής γι' αυτού του τύπου οικογένειες είναι: η κατακόρυφη μείωση του οικογενειακού εισοδήματος, η άρνηση μιας μεγάλης μερίδας πατέρων να παρέχουν το ποσό της διατροφής, η ανυπαρξία επαρκούς ψυχολογικής στήριξης από το κράτος, τα ψηλά κόστη φύλαξης και φροντίδας των παιδιών προσχολικής ηλικίας, και η έλλειψη σωστής ενημέρωσης για τα ωφέληματα που δικαιούνται από το κράτος.